

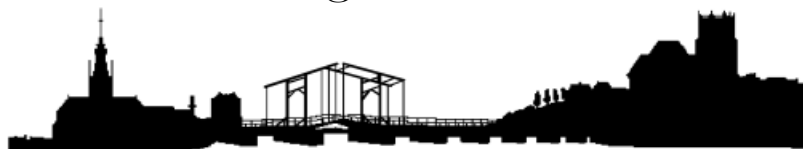
Oudheidkundige Kring 'Geertruydenberghe'

Opricht op 12 november 1974

Omvat de plaatsen Geertruidenberg, Raamsdonk en Raamsdonksveer

KringNieuws

Hart voor Historie

Colofon

41e jaargang, nummer 1,
januari. 2015
KringNieuws verschijnt 8x
per jaar

Secretariaat:

Nassastraat 13 4931 XE
Geertruidenberg
Telefoon: 0162-520519

e-mail:

[info@oudheidkundige-
kring-geertruidenberg.nl](mailto:info@oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl)

Redactie:

John François

Kopij voor KringNieuws

john.francois@hotmail.com

Sluitingsdatum kopij:

29 januari 2015

Druk: Ergon, grafimedia te
Eindhoven

Afzonderlijke hoogtepunten:

Lezing	1
verslag	2
Monumenten schildjes	3
Divers nieuws	4

Bezoek onze website!

Ga naar:

[www.oudheidkundige-kring-
geertruidenberg.nl](http://www.oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl)

Speciale aandacht

[www.canon-
geertruidenberg.nl](http://www.canon-geertruidenberg.nl)

Rekeningnummer:

Rabobank
NL42 RABO 0115 6003 10

Uitnodiging lezing: lezing Bergse maas

Datum: donderdag 15 januari 2015
Spreker: De heer Hans van den Eeden.
Locatie: Theaterzaal van Cultureel Centrum 'De Schattelijn'
Tijd: 20.00 uur

Bloed, zweet en tranen bij het graven van de Bergsche Maas

Tijdens deze lezing zal onderzoeksjournalist Hans van den Eeden nader ingaan op de achtergronden van de Bergsche Maas. Deze "rivier" stroomt vanaf Hedikhuizen naar de naamgever: Geertruidenberg. Daarna vervolgt de Bergsche Maas haar weg via de Amer, het Hollands Diep naar de Noordzee. In 1904 is de Bergsche Maas door Koningin Wilhelmina in aanwezigheid van Prins Hendrik geopend. Veelal met spade en kruitwagen is de Bergsche Maas onder zeer zware omstandigheden gegraven. De realisatie van de Bergsche Maas betekende ook dat de dorpen Gansoyen en Hagoort het veld moesten ruimen. Toen in 1888 met het megaproject werd gestart was er aan werklieden geen gebrek. Grote groepen werklieden uit Noord-Nederland verhuisden tijdelijk naar Brabant.

Onafgebroken werkten ruim 1300 werklieden 16 uur per dag en 6 dagen in de week aan de ontgraving. De werklieden woonden in een mobiel dorp nabij de graafwerkzaamheden. Tijdens de lezing vertelt Hans van den Eeden over nut en noodzaak van het graven van de Bergsche Maas.

Met spraakmakende anekdotes vertelt hij over de wijze waarop de Bergsche Maas is gegraven. Verteld wordt welke list in Heusden werd bedacht zodat niet Waalwijk maar Heusden "haar" brug kreeg. Ook de realisatie van de brug bij Keizersveer en de relatie van het graven en de energiecentrale in Geertruidenberg komt aan de orde. Van den Eeden zal ingaan op het actuele project 'Ruimte voor de Rivier'. De lezing wordt met fraai beeldmateriaal ondersteund.

De toegang is gratis ook voor niet leden

Verslag lezing

Lezing : 'De bende van de Witte Veer'.

Spreker: De heer Han Verschure,

Datum : donderdag 18 december 2014.

Aanvang: 20.00 uur

Plaats : Cultureel Centrum 'De Schattelijijn'.

Na de introductie door Jan van Gils onze voorzitter Oudheidkundige Kring Geertruijdenberghe opent Han Verschure de lezing met: "ik ga jullie niet verrassen met een lezing en boeiende plaatjes maar ik ga jullie een verhaal vertellen".

Han Verschure was in zijn werkzaam leven onderwijzer in het basisonderwijs. Daarnaast vond hij in zijn vrije uren en na zijn pensionering de tijd om met veel passie onderzoek te doen naar de historie van de Midden-Langstraat. Hij schreef boeken over de geschiedenis van onze regio.

Met een gemêleerd gezelschap van jong en oud, lid en potentieel lid van ongeveer 47 personen was de zaal goed gevuld. Han Verschure weet het publiek, met zijn soms mysterieuze vertelwijze, te boeien. Geen verstorende conversaties onderling maar aandacht voor het verhaal.

Het verhaal op hoofdpunten,

De Naam De Witte Veer is ingevoerd door Dirks (Geschiedkundige Onderzoekingen aangaande het verblijf der Heidenen of Zigeuners in de Noordelijke Nederlanden. Utrecht 1850) bij onderzoek naar Zigeuners in Nederland. Van der Kappen neemt de term over op grond van slechts een vermelding bij het Verhoor van Zwarte Johannes in Loon op Zand.

De namen die wel steeds genoemd worden: Heidenen of Egyptenaren (naar hun vermeende afkomst).

De bende van de veren was in oorsprong een zigeunerbende die zich voor 1690 vooral ophield in het gewest Holland. In 1699 werd een groep van ongeveer 300 mensen verjaagd uit Holland. Ze trokken in eerste instantie naar Gelderland. Rond 1720 werden ze ook daar verjaagd en vonden uiteindelijk een veilige plek

vlakbij 's Gravenmoer waar ze tussen 1717 en 1727 hun kamp opsloegen in het z.g. Ravensbosch op de Zandschel.

De wettelijke basis om heidenen te verjagen lag al in oude plakaten. In 1583 werden Heidenen oftewel Egyptenaren gesommeerd om Holland binnen vier dagen te verlaten. Bij niet opvolgen van dat bevel werden lijf en goederen verbeurd verklaard.

Allerlei maatregelen werden vervolgens alleen maar strenger.

Waarom het Ravensbosch?

Het kampement was in de buurt van de Zandschel, in het Ravensbos. Het gebied bestond uit zandduinen, moerassen, venen en bossen. Waterlopen als de Oude Lei, Nieuwe Lei, Klein Leiken doorkruisten het gebied.

Van hieruit werden geregeld rooftochten ondernomen in de Republiek, voornamelijk naar Holland. De buit werd vaak naar het kampement (bestaande uit hutten en tenten) gebracht en daar onder de leden verdeeld en versjacherd onder allerlei helers.

Het grensgebied en de vele heerlijkheden (waarvan alleen Loon op Zand de hoge rechtspraak mocht uitoefenen) bemoeilijkten de jacht op de bende. Bendeleden hielden geregeld verblijf in de volgende heerlijkheden: 's Gravenmoer, Groot Waspik, 's Grevelduin-Capelle, Vrijhoeven Capelle, Sprang (onder het baljuwschap Zuid-Holland) en de enige hoge heerlijkheid in de buurt: Venloon (Staats-Brabant onder het kwartier van Oisterwijk).

Het gebied lag niet alleen op de grens van Holland en Brabant maar ook van Baronie en Meierij.

De bende kon bij de bevolking op een bepaalde 'goodwill' rekenen.

In de genoemde periode werden door de bende 99 overvallen gepleegd waarvan 14 in Staats-Brabant. o.a. Dongen, Drunen, Helvoirt, Tilburg (2) en Waalwijk. Dit om een goede verhouding met de mensen in de dorpen en de helers te bevorderen. (Hiemstra)

In brieven van de zes dorpen om hulp bij de arrestatie of het verjagen in 1722 en 1723 werd een belangrijk probleem er bij vermeld: Wij kunnen de bendeleden niet zelf berechten, maar als het in Dordrecht gebeurt worden de heidenen vaak veroordeeld tot geseling of brandmerken. Daarna komen de heidenen terug om wraak te nemen.

Aantallen n.a.v. klopjacht 1723.

Bij overval op 9 oktober 1723 zijn 65 personen gevangen genomen

4 (3 + 1) naar Heusden. 19 (5+ 14) Dordrecht

42 (4 flukse kerels, 2 'aankomelingen', rest vrouwen en kinderen) Dus 12 volwassen mannen en 2 minderjarigen.

Foto redactie (met telefoon genomen)

Monumentenschildjes

Op een aantal rijksmonumenten prijkt nu een blauwwit monumentenschildje. Dat heeft nogal eens tot verwarring geleid, omdat men dacht dat dit de officiële aanduiding voor rijksmonumenten is. Dat is echter niet het geval. Het blauwwitte schildje is door de Verenigde Naties in 1954 ontwikkeld en heeft als doel cultureel erfgoed in tijden van oorlog te ontzien van oorlogsgeweld.

De behoefte aan een nationaal herkenningsteken voor alle rijksmonumenten bleek dusdanig groot te zijn dat nu een 'rijksmonumentenbord' is ontwikkeld.

Vele monumenteigenaren en gemeenten zijn trots op hun monumenten en willen dat graag uiten. Ook dient het om de herkenbaarheid en zichtbaarheid van monumentale gebouwen voor het publiek te vergroten.

Er komt ook een variant voor de gemeentelijke monumenten

Het nieuwe monumentenschildje voor rijksmonumenten. De ANWB draagt in opdracht van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed exclusief zorg voor productie, distributie en verkoop van de nieuwe monumentenborden.

Ontleend aan, Nieuwsbrief 28 Monumentenhuis Brabant

Sporen Tachtigjarige Oorlog aan de Hondsdonk (Breda) 4 november 2014

Bij archeologisch onderzoek aan de Hondsdonk in de Haagse Beemden zijn resten van de liniegracht van het beleg rond Breda door prins Frederik Hendrik uit 1637 gevonden.

Archeologen bezig met registreren van de vondsten

De stad Breda was, zeker aan het begin van de Tachtigjarige Oorlog (1568 - 1648), een hoofdprijs voor de strijdende partijen. Breda was de woonplaats van de prins van Oranje-Nassau, één van de hoofdrolspelers in het Europese adellijke hofleven. Breda wisselde in deze turbulente periode meerdere malen van bezetter. In 1625 moest Justinus van Nassau, gouverneur van Breda, na een langdurig beleg de stad overgeven aan de Spaanse bevelhebber Spinola. In 1637 lukte het prins Frederik Hendrik om de uitgeputte stad voor de laatste keer te heroveren na een beleg van elf weken. In tegenstelling tot Spinola hongerde hij de vesting niet uit, maar benaderde hij hem agressief langs vier zijden met loopgraven vanuit de rondom de stad aangelegde linies. Op basis van oud kaartmateriaal weten we min of meer waar de structuren zijn gelegen die gedurende de belegeringen zijn aangelegd, zoals de wallen, legerkampjes en schansen.

Tijdens het archeologisch onderzoek vinden we de liniegracht terug, die in 1637 gegraven werd om met de vrijgekomen grond een wal op te werpen.

Aan de Hondsdonk bleken er twee grachten te zijn gegraven.

Behalve de sporen van de linie zijn er ook karrensporen aangetroffen, die op de locatie van het voormalige weggetje Moerenstraat zijn gelegen. Dit weggetje, dat ook wel als 'weg van gageldonk naar den emmer' wordt aangeduid, leidde naar de graslanden in het noorden van de Haagse Beemden. Veel van dit soort weggetjes hebben een middeleeuwse oorsprong.

Volg onderstaande link voor de Belegeringskaart Spinola 1624/1625

<http://erfgoed.breda.nl/media/spinola600dpi.pdf>

Profielen van de liniegrachten

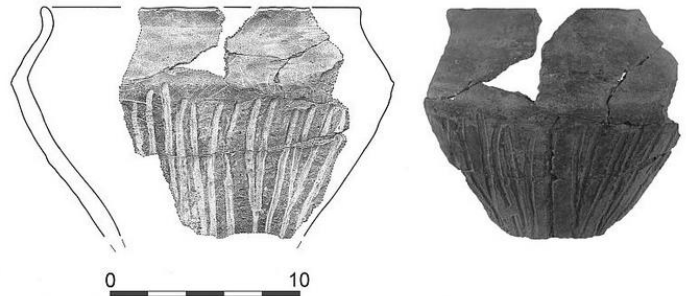
IJzertijdvindplaats nader onderzocht (Breda) 10 december 2014

Afgelopen juni ontdekten we aan de Galderseweg bij Hockeyclub Zwart-Wit sporen van bewoning uit de Midden IJzertijd (500 - 250 voor Christus). Naast de resten van een boerderij, twee graanschuurtjes, waterkuilen, een haardkuil en ploegsporen, zijn er ook vondsten aangetroffen.

Het archeologisch onderzoek aan de Galderseweg in juni 2014

Uit een afvalkuil zijn bijvoorbeeld zestig scherven van verschillende aardewerken objecten verzameld, die tijdens hun gebruik meer dan 2300 jaar geleden zijn gebroken en weggegooid in de kuil. Een aantal van de scherven kon aan elkaar gepast worden; onder andere enkele fragmenten van een versierde pot. De scherven vormen een deel van de rand van een voorraadpot, die is versierd met ingekraste lijnen. Voor het onderzoek is dit fragment gefotografeerd en getekend, zodat de vorm en de versiering van het aardewerk beter gepresenteerd kunnen worden. Op basis van dit fragment aardewerk en de andere vondsten, kunnen we de vindplaats aan de Galderseweg beter dateren en krijgen we een beeld van de gebruikte objecten en materialen van de mensen die hier in IJzertijd hebben geleefd.

Randfragment van de voorraadpot

DIVERS NIEUWS

Ledenvaria *Nieuwe leden:*
Overleden:

Stuudiemiddag "Brabantkunde - Kunde Brabants"

Op 20 januari 2015 kunt u een studiemiddag over dialectbeoefening in Brabant volgen. Na een korte inleiding over verschillende vormen van dialectbeoefening gaat u aan de slag met de Brabantse streektaal. De docent is prof. dr. Jos Swanenberg. Lees meer.

<http://www.erfgoedbrabant.nl/wat-doen-wij/cursussen/medewerkers-erfgoedinstellingen/stuudiemiddag-brabantkunde-kunde-brabants/>

Cursus Regionale geschiedenis in Brabant

Op 28 januari 2015 start de cursus 'Regionale geschiedenis in Brabant: een verkenning' van de leerstoel 'Cultuur in Brabant' op de Universiteit van Tilburg. De cursus bestaat uit twaalf hoorcolleges en wordt afgesloten met een excursie. De docenten zijn drs. Jan van Oudheusden en prof. dr. Arnoud-Jan

Bijsterveld. Klik hier voor meer informatie.
<http://www.erfgoedbrabant.nl/academie/>

Perronkappen station Utrecht op de snelweg

15 december 2014 - Architectenweb.nl

De monumentale perronkappen van station Utrecht Centraal krijgen een nieuwe bestemming op het dak van de snelweg A2 bij Leidsche Rijn. Het Utrechtse station heeft een nieuw dak gekregen over een lengte van 240 meter tussen het centrum van de stad en de Jaarbeurs, aldus spoorbeheerder ProRail.

De spoorbeheerder bood de oude perronkappen aan, aan de gemeente, die ze op de A2 laat plaatsen.